

Parlamentarism och direkt aktion

Albert Jensen

1928

Det är förunderligt att se med vilken utomordentlig seghet de breda massorna av arbetareklassen håller fast vid sin tro på den parlamentariska verksamheten, som medel och väg till störtande av kapitalismen och uppbyggande av det socialistiska samhället. Deras egen gränslösa lojalitet och vördnad för de auktoritära makterna tillåter dem knappast skymten av ett tvivel på övriga samhällsskiktets lojalitet inför statens lagstiftande myndigheter. Hela konsten är blott att erhålla majoriteten i parlamentet! Har man bara nått dit, så har man kommit innanför portarna till det framtida paradiset, och ingen makt i världen skall vara i stånd att gäcka de mystiska krafter, som med uttalandet av ord och nedskrivandet av paragrafer fredligt skola övervinna hela det borgerliga motståndet. Så tro massorna! De kunna erhålla den ena tuktande erfarenheten efter den andra, lida det ena nederlaget efter det andra, och likväl uppgiva de icke sin naiva tro på parlamentarismen. Dock torde de icke kunna rubbas från sina förhoppningar utan genom ett fortsatt inhämtande av en ny erfarenhet. Vår sak blir det då, att aldrig glömma bort att peka på denna, för att slutligen få massorna att förstå.

De senaste åren har givit arbetarvärlden en fond av dyrbart förvärvade lärdomar om, att arbetarklassens regeringsinnehav eller "parlamentariska maktbesittning" icke förmår att bemästra kapitalismens utomparlamentariska motstånd. Vi ha haft en rad av arbetarregeringar tillkomna både på fredlig och på revolutionär väg, vilka icke ett jota förmått att förändra de ekonomiska makternas spel medelst lagstiftningens enkla medel. Man kan peka på den Mac Donaldska regeringens kompletta fiasko, som typen för den arbetarregering, som kommer i besittning av "makten" genom valseger; och man kan peka på den tyska socialdemokratiska regeringen som typen för den, som genom en revolution kastas upp på regeringstaburetterna och i sin praktiska förvaltning av den politiska makten i det borgerliga samhället förvandlas till arbetarklassens och socialismens fiende och kapitalismens upprätthållare; och man kan likaledes peka på "sovjetregeringen" som förvaltar revolutionens arv så, att det vid sidan av den skapade statskapitalismen åter växer fram privatkapitalism.

Det kunde vara av utomordentligt intresse att näramre analysera dessa olika invunna erfarenheter, men det är icke syftet med denna artikel. Syftet med denna är att inregistrera ett nytt försök, en ny erfarenhet, som måste läggas till alla de föregående, ett försök som i visst avseende är av synnerligen stort intresse, och detta är den arbetarregering som under hela fjorton dagar gav en gästroll i Norge.

Vid valen i januari månad 1928 vann arbetarepartiet en stor seger. Det blev stortingets största parti, men det fattades ännu några få mandat för att vara i majoritet. De borgerliga partierna hade således ännu medel att på ett fullt parlamentariskt sätt korrigera alla de "socialistiska förvillelser", som arbetarpartiet eventuellt kunde göra sig skyldig till. Arbetarpartiet hade ingen lust att övertaga regeringsansvaret, men förhållandena tvingade det ill det. Och så snart detta var klart, började en intressant direkt aktion utanför parlamentet ifrån finansvärldens sida för störtandet av regeringen.

Först förelades dock regeringen en anmodan om att framlägga proposition om statsgaranti för bankerna, en slags assurans mot de eventuella förluster som kunde drabba bankerna och vilka assuranspremier till bankkapitalismens förmån man ville skulle betalas av småfolkets fruktansvärt magra kassar.

Med de förutvarande borgerliga regeringarnas benägna medverkan har det bedrivits en deflationspolitik, som bringat den norska kronan upp i pari, men som samtidigt medfört fruktansvärda ekonomiska förhållanden för landet.

Under kristiden med sitt sjunkande penningvärde (kronan var nere i en halv kronas värde) skuldsattes landet, skuldsattes kommunerna, skuldsattes affärsmännen och industrien. Denna skuldbörda kvarstår fortfarande, och betungar det ekonomiska livet. Lånade man tio miljoner kronor under den värsta inflationen som kanske voro värda fem miljoner, så betyder denna skuld efter kronans stigning till pari en skuld på tio miljoner med ett värde av tio och icke fem miljoner. Kommunerna, handeln och industrien har blivit fruktansvärt betungad. Man menar att 30 procent av arbetslösheten framkallats av deflationen. Bönderna kunna icke längre utreda sina lån; tvångsaktionernas antal stiger dag för dag och en efter en måste bönderna gå ifrån gård och grund. Dessa förhållanden har återigen inverkat på bankerna, av vilka den ena efter den andra blir insolvent. Men vad som redan skett med avseende på bankerna, är bagateller emot vad man väntar. För att förhindra en allt för omfattande bankkrasch hade nu storfinansens fordrat upprättandet av en garantifond till vilken alla reserver, som kunde finnas tillgängliga i de bättre situerade bankerna, skulle dirigeras och användas till stödandet av de svagare bankerna. Men för att detta skulle praktiskt kunna genomföras, skulle staten ställa sig som garant, det vill säga betala de kommande bankfallissemangen, eller rättare sätta till det kapital, som måste tillskju-

tas för att förhindra deras sammanbrott. Denna öppna plundring av småfolket till förmån för finanskapitalet kunde arbetarregeringen naturligtvis icke gå med på. Och det var, när den nekade att godkänna bankhajarnas fordringar, som dessa igångsatte sin direkta, utomparlamentariska aktion för störtandet av arbetarpartiets "parlamentariska makt", störtandet av regeringen.

Den inleddes med en våldsamt kapitalflykt och en förhöjning av diskontot från 5 till 6 procent. Pengarna gjordes dyrare och knappare. Maktspråket var klart nog. De som kontrollerade pengarna i landet skapade en sådan situation, att de borgerliga partierna blevo nödsakade att votera ned arbetarregeringen. Detta parti, som menade sig vara innehavare av makten, sopades bort från detta maktinnehav av den första lilla vindpust från kapitalmakten.

Det är kanske icke utan intresse, att samla en bukett av arbetarpolitikernas uttalanden: "Makten är icke längre samlad i denna sal, den är samlad i svindelbankerna, på börsen, hos dem som fly ur landet med kapital, hos fosterlandsförrädarna", ropade arbetarregeringens socialminister i stortinget. "Det är icke nog att tillkännagiva sin mening vid ett val. Organisationerna måste styrkas. Det är de reella maktförhållandena som äro de avgörande. Det visar regeringskrisen. Av dess förlopp måste arbetarna ta lärdom", skrev det norska arbetarpartiets huvudorgan.

Och den svenska socialdemokratiens huvudorgan skrev: "Till folkviljans utslag tas icke ens skymten av hänsyn. Förgäves har Norges småfolk vandrat till valurnorna och gjort upp räkningen med högerstyret. Förgäves har segern över de borgerliga partierna vunnits. Den valmanskår, som skänkte arbetarpartiet sitt förtroende, har spottats i ansiktet och underrättats därom, att till dess anvisningar kan tyvärr ingen hänsyn tagas... Det är sannerligen en högst allvarlig affär, när på order av några storbanksherrar det drages ett brett streck över det omisskänneliga direktiv, som nationen givit vid valurnorna."

I en senare betraktelse, som samma tidning anställer, erkänner den utan omsvep, "att arbetarklassens seger över de makter, som körde bort Hornsruds regering, icke är i första rummet en parlamentarisk fråga. Det är djupast en fråga om arbetarklassens reella styrka på de fronter, där den i sitt ekonomiska och sociala liv har att föra den dagliga kampen mot kapitalismen. En stark uppsättning i parlamentet är en god sak. Men det viktigaste är, att denna uppsättning icke är en koloss på lerfötter, utan kan stödja sig på en organiserad klassmakt, som verkligen innebär en avgörande motvikt mot den kapitalistiska klickens makt. En fackföreningsrörelse, som om möjligt omsluter hela lönearbetareklassen och med stark organisation och målmedveten politik oupphörligt utvidgar och befäster sina positioner på arbetsmarknaden, är en av de väsentligaste beståndsdelarna i det underlag, som måste skärpas utanför parlamentets dörr."

Ett längre gående erkännande av parlamentarismens vanmakt och den direkta aktionens nödvändighet kan man ju icke rimligen vänta sig av politikerna, men det är ju vackert så. Politikerna hålla i alla fall på att ramla ned från sina illusioners himmel och få fötterna på jorden. De hålla på att lära sig inse, att den avgörande faktorn är den organiserade arbetarmassan utanför parlamentet och den ekonomiska kampverksamhet med vilken arbetarna direkt påverka det ekonomiska och sociala livet.

Inför de upprepade misslyckanden, som på senare tiden beretts arbetarnas parlamentariska verksamhet, har man svarat: "Vänta bara till vi få majoritet". Men vad skulle en eventuell majoritet haft för betydelse exempelvis i det norska fallet? Hade den på något som helst sätt förändrat det reella maktförhållandet? Hade icke de ekonomiskt härskande klasserna fortfarande varit ekonomiskt härskande? Hade de icke redan med sin ekonomiska makt betvingat varje regering?

Och om det verkligen gått så långt, att regeringen gjort det ringaste försök att använda sig av statens exekutiva våldsmedel, så hade likväl avgörandet träffats utanför parlamentet. En av medlemmarna i den norska regeringen yttrade efter regeringens störtande: "Det finnas de som menat och trott att när arbetarpartiet bara fick flertal i stortinget, så skulle allt vara gott och väl. Men om det också stått 70-80 man (majoritet) bakom arbetarregeringen, skulle man ha upplevat, att samma intressen sökt åstadkomma ekonomiskt kaos, och de hade kommit att bruka detta till förevändning för något som var ändå värre, nämligen att få en fascistisk diktatur i landet."

Till och med uppe i det kalla och tröga Norden börjar man således att göra sig förtrogen med utsikterna till en fascistisk statsdiktatur. Säkerligen icke utan orsak. Det råder knappt tvivel om, att de besittande klasserna överallt göra sig beredda att ersätta den genom den politiska demokratien något "uppmjukade" statsapparaten

med en av lämpligare konsistens, som är lämpligare danad som medel till arbetarklassens hänsynslösa underkuvande. Fasciststaten blir medlet. Till kapitalmaktens ekonomiska diktatur hör en motsvarande statsapparat: den politiska diktaturens stat.

Men, om utvecklingen i alla fall till sist anvisar oss en uppgörelse utanför parlamentet, så ha vi två vägar att välja på: syndikalismens och bolsjevismens. Syndikalismen med organisering av arbetarklassen efter ekonomiska och industriella linjer, syndikalismens fostran av massorna till övertagandet av produktionsmedlen, syndikalismens direkta ingripande i det ekonomiska och sociala livet och växande till en ekonomisk och social makt som inifrån spränger de gamla samhällsformerna, exproprierar fabrikerna och verkstäderna och lockoutar arbetsköparna och gör arbetarna beredda att försvara vad som erövrats; bolsjevismens revolution efter det gamla receptet med gatustrid och erövring av den politiska makten för organiseringen av en diktatur, som ofrånkomligt blir en diktatur över arbetarklassen - precis som den fascistiska statens diktatur! - och således icke kan leda till politisk frihet, som i all sin politiska maktfullkomlighet är oduglig till organisatör av det ekonomiska livet, som i bästa fall leder till statskapitalism och följaktligen heller icke kan leda till ekonomisk frihet för proletariatet.

Valet borde icke vara synnerligen svårt för den tänkande arbetaren.

Det Anarkistiska Biblioteket

Albert Jensen
Parlamentarism och direkt aktion
1928

Syndikalismen Årgång 3 1928

sv.anarchistlibraries.net